

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemaje za celo leto 3 gld. 40 kr. za pol leta 1 gld. 70 kr. za četrt leta 90 kr pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. 10 kr., za četrt leta 1 gld. 10 kr.

V Ljubljani 6. avgusta 1890.

Obsseg: Kako pridelovati slive in češplje, da se izplača? — Gnojenje z gnojnico pri rastlinah posajenih v vrste. — Zelenjad in prilivanje. — O pravilni zgradbi svinjakov. — Vprašanja in odgovori. — Zemljepisni in narodopisni obrazi. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.**Kako pridelovati slive in češplje, da se izplača?**

Da se izplača sadjarstvo, treba je posebno gledati, da se izbero sadne vrste, katerim ugajajo podnebje, zemlja in lega. Izbrati morajo se sadne vrste, od katerih je pričakovati obilnega pridelka po krajevnih razmerah. Posebno pa to velja še za koščičasto sadje. Baš koščičasto sadje zahteva še bolj nego jabolka in hruške ugodnega podnebja, ugodne zemlje in lege. Če ni vseh teh pogojev, dobivamo le malo sadja in še to je slabo in ni za prodajo. Glavno koščičasto sadje so slive in češplje. Za češplje največ dobimo, če jih posušimo, ako svežih prodati ne moremo.

Važno je za sadjarje, da zvedo, kaj jim svetuje posebno znani sadjar B. C. Kühn v svoji najnovejši knjigi: „Unter welchen Verhältnissen ist der Anbau von Zwetschken oder Pflaumen lohnend“ na podlogi večletnih opazovanj in poskusov.

Kühn priporoča češplje in slive bolj obilo nasajati le pod ugodnim podnebjem, v ugodni zemlji in legi in jih najprimerneje pomnoževati. Kar se tiče zemlje, hoče češplja bolj apnenih tal. To kažejo kraji, po katerih je največ češpelj.

Kar se tiče pomnoževanja, gotovo je, da se češplje izprevržejo, če se pomnožujejo s semenom ali šibicami, in da je najboljša, če se divjaki cepijo s takimi češpljami, ki imajo debelo sadje. Da se pa zve, katera vrsta kakemu kraju ugaja, naj se pa poskuša. Brez prejšnjih poskusov ne nasajaj nobene vrste češpelj ali sliv kako večo množino, naj še tako priporočajo.

Izbrati se pa morajo zaradi tega take vrste, ki imajo debelo sadje, ker se take češplje najbolje prodajajo že sveže, tem bolj pa še suhe.

Nadaljuji pogoj, da se češplje dobro prodade, je, da imajo aromatičen ukus in da so zelo sladke.

Navada je, da se češplje v trgovini razločujejo po tem, koliko jih gre na pol kile. Najboljšega blaga gre na pol kilo 60 do 65 komadov, in take češplje se označujejo na kratko s $\frac{60}{65}$. Dalje se razločujejo: $\frac{70}{75}$, $\frac{90}{100}$, $\frac{100}{120}$ in drobnejše sadje. $\frac{60}{65}$ da kakih 30% suhega blaga, $\frac{70}{75}$ 31%, $\frac{90}{100}$ 32%, $\frac{100}{120}$ kakih 34%.

Vsekakor je treba, da se češplje razne debelosti ločijo s prebiralnim rešetom. V razločevanje češpelj služi najbolje razvrstilna priprava, katero je sestavil C. Herzog v Lipsiji in ki ima vihteča rešeta in v eni uri 25 meterskih centov češpelj razdeli v razne vrste.

Pred sušenjem se češplje pariyo. Najboljše suho sadje dobiva se z Ryderjevim aparatom, ki prekaša vse druge sušilne načine. Njega prednosti so:

1. V njem se sadje ne sežge ali drugače pokvari.
2. Zaradi enostavne konstrukcije se ni treba bati, da bi bilo treba popravljati in vsled tega prenehati sušiti, kar je iz več vzrokov neprijetno.
3. Lahko se prevaža iz enega kraja v drug.
4. Postavi se lahko v vsakem prostoru, ne da bi bilo treba kakega dragega prezidavanja.
5. Ž njim se lahko toliko sadja posuši, da ni prav nič proti njegovi ceni.

Gnojenje z gnojnico pri rastlinah posajenih v vrste.

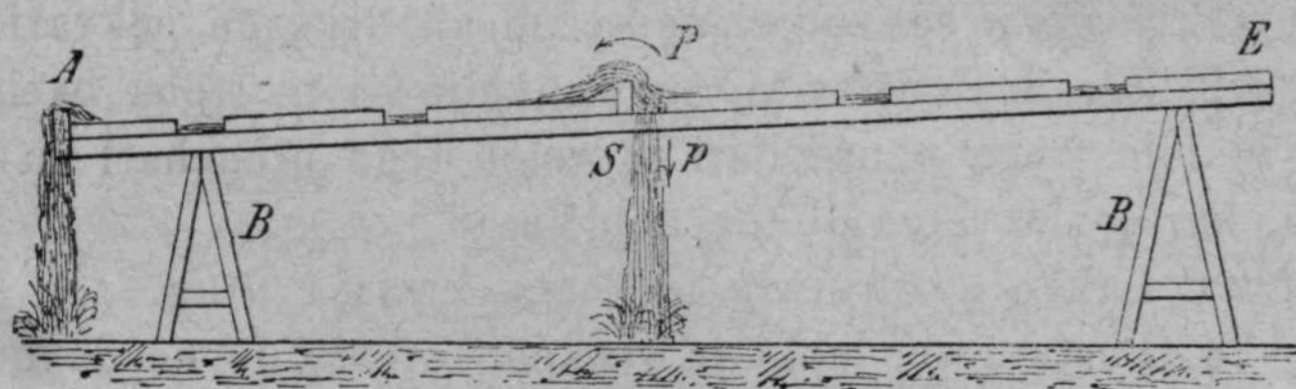
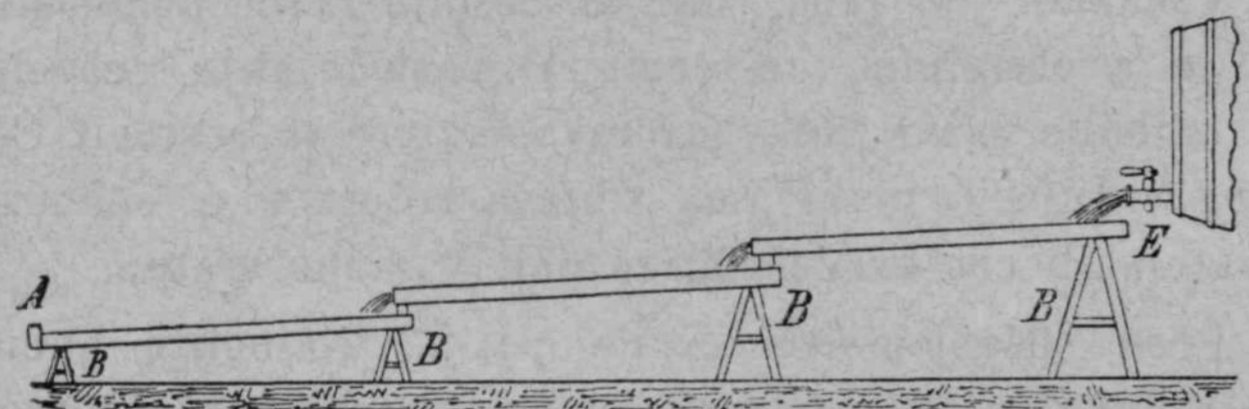
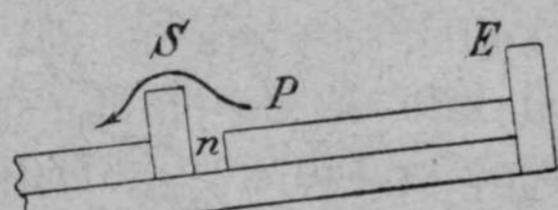
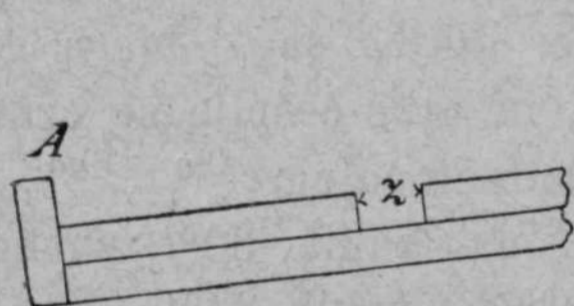
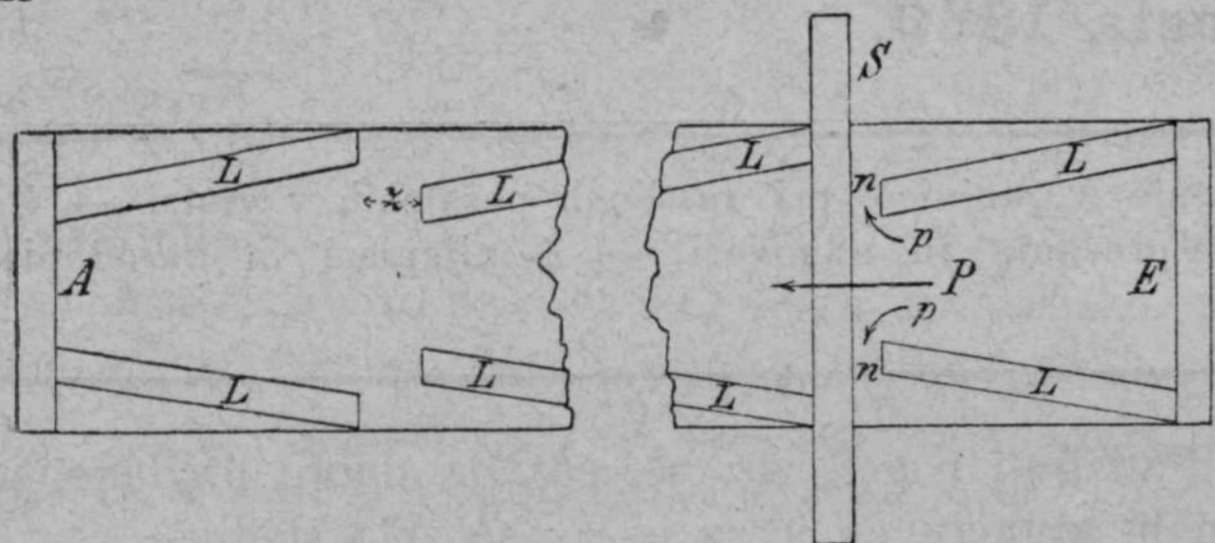
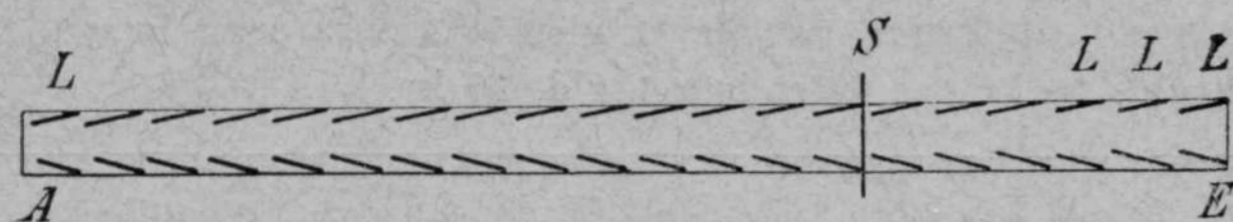
Kako dobro je gnojiti z gnojnico, ve vsakdo, toda žal, še premalo tako ravnaajo. Mnogi ne gnoje z gnojnico, ker se jim tako gnojenje zdi predrago. Po drevesnicah, po zelnih, špargljevih, semenskorepnih gredah itd. stane polivanje z gnojnico jako mnogo. Gnojnica ni draga, pa

veliko velja delo. Mislimo pred vsem rastline, ki niso višje nego 50 cm , in hočemo le omeniti, da se drevesnica vidno opomore, če se le jedenkrat pognoji z gnojnico. Potem ni treba več gnojiti z zakopovanjem gnoja, pri čemer se več korenin poškoduje.

Grajsčinski oskrbnik vitez Hamm je izumil kaj priprost način za gnojenje z gnojnico. Po tem načinu on že več let gnoji, pa tudi drugi kmetovalci so se že poprijeli takega gnojenja in vsi priznavajo, da je jako pripravno.

Izberejo se po 4 m dolge, 2 cm debele in 20 cm široke deske, pribijejo na nje po kakih 20 cm dolgi re-

Podoba 1, 2, 3, 4, 5.

melji (L), in sicer tako, da se proti sredi deske približujejo drug drugemu do kakih 8 cm (Pod. 1-4). Mej vsakim parom remeljev mora biti 4 cm prostora (2), da je moči vložiti podoben 5 cm visok in 2-3 cm širok remelj S, ki brani tekočini, da vsa ne odteče. Kadar hočeš začeti gnojiti, denejo se deske na lesene koze B B, kakor je videti na podobi 5., sod z gnojnico se postavi spod, in če se položi od vehe na prvo desko. Polože se, kakor se vidi na podobah 1., 2. in 3., pri S remelji mej prvim, drugim, tretjim, četrtem itd. parom

nabitih remeljev, da zadržujejo odtok gnojnice po deskah. Ker je nekaj prostega prostora n , steče nekoliko gnojnice na obeh straneh doli, kakor kaže v podobi 2. pšica p , druga gnojnica pa steče čez remelj S do bližnjega poprečnega remelja. S tem, da se proč vzamejo prečni remelji na konci, kjer priteka gnojnica — ko se je na tem konci že dosti pognojilo — in se predenejo na nižja mesta, pomoči se lahko vsaka vrsta rastlin na obeh straneh. Ko se je ena vrsta pomočila, postavijo se koze nad drugo vrsto in polože na nje deske, in to se tako dolgo nadaljuje, da so vse vrste namočene. Vsa naprava je tako priprosta, da jo vsak hlapec lahko sestavi in potem poliva. Če se morajo višje rastline namakati z gnojnico, spusti se gnojnica iz soda v kad, v katero se postavi Fowlerjeva tromba za gnojnico.

Tako namakanje z gnojnico ima naslednje prednosti: Rastline se nikdar same ne pomočijo, temveč gnojnica pride le k finim sesalnim koreninam. Nadalje se grede ne pohodijo, kakor če se poliva s škropilnico, in delo se lahko opravlja ob deževnem vremenu, ki je najugodnejše za polivanje.

Za koze in deske vzame se najlahnejši les, in namažejo se s karbolinejem. Eden možki zadostuje pri polivanju popolnoma za deset po štiri metre dolgih desk. Na 50 m dolžine daje se 50 cm strmca, in oskrbnik vitez Hahn pravi, da je na ta način pri špargljevem nasadu z 2000 rastlinami dosegel najlepših uspehov. Nazadnje bodi še omenjeno, da se, če ni gnojnice, se z umetnim gnojem in z vodo izvrstno pognoji.

Zelenjad in prilivanje.

Vsaka zelenjad, ki smo jo morali presaditi, raste različno, kakor jej takoj potem pridno ali malomarno prilivamo.

Če salato, peso ali rajsko jabolko ali kaj drugega s sadilnim kolom presajamo, paziti nam je na neke malenkosti, če hočemo dobiti lepega blaga, kakeršno vzgajajo naši vrtnarji. Kakor piše časopis „Auf dem Lande“, treba pri presajanju gledati na naslednje reči:

1. V gnojni gredi ali v rastlinjaku ne sej pregosto ker sicer vzrastejo, zlasti če je rastlinjak malo gorak, medle rastline, ker se druga druge tiče in zaradi tega spodnji deli izgube zeleno barvo in se preveč omeče. Ravno to se zgodi, če so rastline predolgo pod steklom in oken dovolj ne prezračujemo ter se vsled tega rastline dosti ne utrdijo.

2. Sadilni kol moraš tako rabiti, da korenine sadik navpik pridejo v zemljo, in potem jih s kolom od strani zaspi s prstjo. Rastline pa ne morejo navpično priti v zemljo, če je zemlja presuha ali pa prerahla, ker se luknja takoj na pol zaspe, kadar izruješ kol. Zategadelj je dobro, ob veliki suši tri ure pred sajenjem polito grede. Luknje se potem ne zasipljejo, in človek sadi hitreje